

[محمدرضا فخر روحانی]

به تازگی مجله «الموسم» چاپ هلند در شماره ۷۲ - ۷۱ (۲۰۰۹) نسخه عکسی، ترجمه‌ای از واژه‌های برگزیده و کلمات قصار حضرت علی بن ابی طالب (علیه السلام) را منتشر کرده است. در روی جلد این کتاب، نام مترجم «سایمن اوکلی» [Siman Ockley] درج گردیده که استاد زبان عربی در دانشگاه کمبریج انگلستان بوده و کتاب را از روی نسخه اصلی، که به زبان عربی است و در کتابخانه بادلین دانشگاه آکسفورد نگهداری می‌شود، به زبان انگلیسی برگردانده است. در این کتاب که ۳۴ صفحه دارد، روی هم ۱۶۹ فقره از کلمات قصار را به انگلیسی برگردانده و کتاب به وسیله برنارد لیتوت، به سال ۱۷۱۷ در لندن چاپ و منتشر شد. بعدها این کتاب در سال ۱۸۹۲ از سوی انتشارات دانشگاه کمبریج تجدید چاپ گردید.

اوکلی (۰۲۷۱ - ۸۷۶۱) در تقدیم نامه‌ای دو صفحه‌ای، خطاب به توماس فریک [Thomas Freke] می‌نویسد: «نمونه موجود سخنان حضرت امام علی (علیه السلام) نمونه خوبی است برای پیروی کردن».

وی در دیباچه‌ای هشت صفحه‌ای، ابتدا عملکرد غریبان در تحقیر اقوام شرق را به باد انتقاد و سخره گرفته و آنگاه ایشان را به تأمل و تفکر در حکمت‌های موجود در سخنان حضرت علی (علیه السلام) دعوت می‌کند. اوکلی از وام‌داری غریبان نسبت به حکمت و تعقل عمیق عربی و شرقی سخن گفته و سخنان حضرت امام علی (علیه السلام) را برتر از تمامی کلمات قصار و ضرب‌المثل‌های سایر ملل می‌داند و از ژرفای آنها به وجد می‌آید و شگفت‌زده می‌شود و همین مجموعه از کلمات آن امام همام را، در ارزشمندی، بالاتر از اناجیل اربعه - عهد جدید - ارزیابی می‌کند سرانجام همین امر او را برآن داشته تا در جلد دوم کتاب دیگر خود (تاریخ شرقیان) به تفصیل به زندگی آن بزرگوار بپردازد. نظر به عمق تجربیات و معانی موجود در سخنان حضرت امام علی (علیه السلام)، وی قدمت و پیشینه این سخنان را احتمالاً بسیار بیشتر از عمر شریف و زمان زندگی آن حضرت می‌داند و احتمال می‌دهد که شاید بخشی از آن‌ها ضرب‌المثل‌هایی بود که از کلام آن حضرت نیز جمله‌های حکیمانه‌ای بدانها اضافه شده است.

اوکلی در جایی دیگر تأسف می‌خورد که چرا باید این کتاب ترجمه شود، بلکه برای فهم و درک عمق آن، سزاوار است که آدمی به ممالک شرقی (اسلامی) سفر کند. وی اهمیت این کتاب را

بسی بالاتر و بیشتر از عهد عتیق و سخنان انبیای بنی اسرائیل می‌داند و می‌گوید: «این کلمات قصار، مشحون از هدفمندی بوده و دارای روح عشق و شیدایی خالص است. دقت در حیات و بالاترین ثقل فکری و عمیق‌ترین تجربیات بشر در امور انسانی را به دست می‌دهد».

از نظر او کلی، تعجبی ندارد که انسان در برابر هر یک از جمله‌های این کتاب بهت زده شود! سایمن او کلی در ۱۷۱۷ در شهر اکستر انگلستان به دنیا آمد و در رشته زبان عربی در دانشگاه کیمبریج تحصیل کرد. وی مدت‌های طولانی در کتابخانه بادلین - کتابخانه مرکزی دانشگاه آکسفورد - به مطالعات مخطوطات عربی پرداخت و در سال ۱۷۱۱ به سمت استادی دانشگاه کیمبریج در رشته مطالعات عربی برگزیده شد. او به سبب بدهکاری‌های مالی در ۱۷۱۷ زندانی و در ۱۷۱۸ آزاد شد، لیکن شرایط جسمی نامناسب منجر به فوت وی در ۱۷۲۰ شد.

از آثار او کلی می‌توان کتابهای مقدمه زبانهای شرقی (۱۷۰۶)، ترجمه تاریخ یهودیان معاصر اثر سیمون مودینا فرانسوی (۱۷۰۸)، تطور عقل انسانی در کتاب حیی بن یقطان اثر ابن طفیل (۱۷۰۸) و تاریخ شرقیان (جلد اول ۱۷۰۸ و جلد دوم ۱۷۱۸) و نیز گزیده‌ای از سخنان حضرت علی (علیه السلام) (۱۷۱۷) را نام برد.

هرچند نویسنده مشهور لبنانی مقیم قاهره، آقای نجیب العقیقی در کتاب ارزشمند خود المستشرقون (جلد ۲، ص ۴۶) می‌گوید: «او کلی کتاب حاضر را از غررالحکم و دررالکلم آمده گرفته»، لیکن خود او کلی در هیچ جای کتاب به نام متن دست‌نویس عربی که وی این کلمات و جمله‌های حضرت را از آن‌ها برگرفته است اشاره‌ای نکرده است.

منبع: فرهنگ زیارت، شماره ۱

۴ ترجمه منظوم هفده حدیث اخلاقی امیرالمؤمنین (علیه السلام) به شعر فارسی

[عبدالحسین طالع]

مرتضی قلی خان شاملو (از دانشوران سده یازدهم) جنگ خود را به سال ۱۰۶۹ قمری گرد آورده و در حاشیه صفحه ششم، ترجمه منظوم هفده حدیث فارسی از امام امیرالمؤمنین (علیه السلام) می‌آورد. این جنگ به سال ۱۳۸۲ شمسی توسط دائرة المعارف بزرگ اسلامی به صورت عکسی چاپ شده و این یادداشت، از آن چاپ نقل می‌شود.

۱- עודک إلى الحق خیر من تمادیک فی الباطل